

NAJSTAREJŠA ZGODOVINA SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI V HRVATSKOSRBSKEM JEZIKU

ZOLTAN JAN

Letos mineva sto let, odkar se je rodil utemeljitelj slovenske literarne zgodovine, dr. Ivan Prijatelj.¹ Med njegovimi deli zavze-

¹ Ivan Prijatelj (1875—1937) je študiral slavistiko na Dunaju, doktorsko čast je dosegel že z osemindvajsetimi leti in je nato bil najprej kustoz dunajske dvorne biblioteke. Ob ustanovitvi Univerze v Ljubljani (1919) postane ordinarij in prvi predavatelj slovenske literarne zgodovine. Po prihodu Franceta Kidriča na univerzo sta si delovno področje razdelila tako, da je Prijatelj predaval novejša obdobja (po Prešernu), kar se še danes pozna v slovenski literarni zgodovini.

Prijatelj je predstavnik pozitivizma, čeprav manj značilnega kot Kidrič. Z izredno natančnostjo je proučeval kulturne in politične razmere v slovenski zgodovini, v številnih odličnih esejih in prevodih pa odkriva izreden smisel za estetsko vrednotenje. Njegovo strokovno delo je ogromno, omenjena naj bodo le najznačilnejša dela: *O kulturnem pomenu slavenske reformacije* (1908), *Drama Prešernovega duševnega življenja* (1905), *Duševni profili slovenskih preporoditeljev* (1921), *Borba za individualnost slovenskega knjižnega jezika v letih 1848—1857* (1926), *Janko Kersnik in njegova doba I, II* (1910, 1914), *Kulturna in politična zgodovina slovencev* (postumno, dve izdaji, uredil Anton Ocvirk).

Ob številnih študijah in prevodih iz ruske literature naj bosta navedena vsaj dva odlična eseja. V eseju Aleksandrov, ki je izšel kot uvod postumne pesniške zbirke Josipa Murna (pripravil jo je Prijatelj) med študijem za rigo-roze) je prvi prikazal veličino tega poeta (1903). Odlično je prikazal tudi Ivana Cankarja v eseju — *Domovina, glej umetnik!*, v katerem si je takrat (1921!!!) edini upal javno trditi, da je *Hlapec Jernej* »kratka, a svetovno-mogočna prepesnitev Marxovega Komunističnega manifesta«.

Prijatelj je prvi pri Slovencih pričel izdajati znanstveno komentirana zbrana dela slovenskih klasikov.

Literatura: Anton Slodnjak, »Ivan Prijatelj«, v: *Izbrani eseji in razprave Ivana Prijatelja*, Ljubljana, 1952; Janez Logar, *Opombe*, v: Ivan Prijatelj, »Književnost mladoslovencev«, Ljubljana 1962.; France Koblar: Ivan Prijatelj, V: *Slovenski biografski leksikon*, VIII. zv., Ljubljana 1952, Štefan Barbarič, »Literarnozgodovinski profil Ivana Prijatelja« (predavanje na seminarju za tuje slaviste v Zadru 1975).

mata posebno mesto dva v nemščini napisana literarnozgodovinska pregleda slovenske književnosti, ki sta bila namenjena tuji publikii in ju je petkrat objavil v različnih deželah. Dve med njimi sta v hrvaškosrbskem jeziku, od katerih je ena izšla v knjižni obliki z naslovom: Dr. Ivan Prijatelj, *Slovenačka Književnost*, Beograd 1920 (prevedel jo je Miloš S. Moskovljević, predgovor pa napisal Pavle Popović. To izdajo v daljnem tekstu označujemo *Pregled*). Po letu nastanka je to najstarejša zgodovina slovenske književnosti v hrvaškosrbskem jeziku, ki jo je napisal resničen strokovnjak in jo objavil v knjižni obliki.

I

Oba Prijateljeva pregleda sta nastala, tik predeh je mladi doktor znanosti odpotoval na svoje prvo strokovno potovanje v Rusijo (1903), zaradi povečanega zanimanja za Slovence v svetu.² Najprej je napisal daljšo verzijo na prošnjo prof. 'Asbótha, ki jo je potreboval za madžarsko enciklopedijo. Še istega leta je nastala tudi krajša verzija, ker je bila prva preobsežna. Zaradi zakasnitve madžarske objave je bila krajša verzija najprej objavljena v nemščini (*Österreichische Rundschau* 1905, Heft 36), šest let kasneje pa tudi v madžarščini (*A szlovének irodalma*. Irta Dr. Prijatelj Iván. v: *Egyetemes Irodalomtörténet*. IV. kötet, Budimpešta 1911). Daljša verzija je bila tiskana šele čez dalj časa, ker avtor najprej ni našel založnika. Prvič je izšla v ruščini (*Slavianskija izvestija* 1904—1906), vendar je bil ta prevod zelo pomanjkljiv.³

Po tem natisu je Miloš Moskovljević priredil hrvaškosrbsko izdajo in jo objavil v *Prosvetnem glasniku* 1906, toda zaradi površnosti redakcije je izpadlo peto poglavje.⁴ Pavle Popović je nagovarjal prevajalca, svojega študenta, da naj delo pripravi tudi za knjiž-

² Prvi podobni pregledi so nastali že v 19. stoletju. 1860. je v *Izvestjih goriške realke* objavil Faran Zakrajšek »Abriss der slovenischen Literaturgeschichte«, skoraj istočasno je izšel v ruščini podoben Klunov pregled, ki ga je nato objavil tudi v nemščini (»Die slovenische Literatur«. Eine historische Skizze von prof. dr. Klun, Wien 1864). V češčini je podobno pisal Váslav Křížek (*Časopis Musea Království Českého* 1860), Křek pa je objavil podobno delo v zborniku *Österreich in Wort und Bild*, 1891. Ob prelomu stoletja se je pojavila cela serija takšnih pregledov slovenske literature: 1905. je pisal Fran Vidic v češčini, Fran Ilešič pa v hrvaščini, štiri leta nato je pisal v poljščini Vojeslav Molé, še pred njim (1902) pa tudi Poljak Silvester Jaričevski. Poročila o teh delih najdemo v revijah: *Slovan* 1902-3, str. 63, 1905-6, str. 381. *Ljubljanski zvon* 1905, str. 382, 1909, str. 574, 575.

³ Anton Slodnjak, »Ivan Prijatelj«, v: *Izbrani eseji in razprave Ivana Prijatelja*, Ljubljana, 1952, str. XXIX. Glej tudi predgovor M. S. Moskovljevića v *Pregledu* str. 13/.

⁴ Moskovljevićevo pismo Ivanu Prijatelju z dne 1. XII 1919. Hrani ga Rokopisni oddelek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani (*dalje NUK*), pod signaturo Ms. 895, št. 1.

no izdajo, toda tedaj so že stekli dogovori med Prijateljem in *Matico srbsko*, za katero je nato pričel pisati podoben spis — *Istorija najnovije slovenačke književnosti*. Le-ta je začel izhajati 1907 leta v *Letopisu Matice srbske* (knjiga 243, stran 24—50; 244, 22—53; 245, 33—50; 246, 49—85), a je žal ostal nedokončan zaradi nesporazuma med avtorjem in *Matico srbsko*.⁵ Hrvatskosrbski jezikovni prostor je tako ostal brez tehtnega pregleda slovenske literarne zgodovine, čeprav je obstajalo nekaj slabših del te vrste.⁶ Posebno po nastanku Jugoslavije so se potrebe po takšnem delu še povečale, ker so v šole uvedli nove učne programe in pričeli kultivirati jugoslovansko »vzajemnost«. Pojavljati so se pričele številne knjige in članki o bratskih narodih⁷ ter številni pregledi »jugoslovanske književnosti«. Večinoma so bile to kompilacije namenjene šolskemu pouku književnosti in so se vanje mnogokrat vtihotapile šovinistične ideje, nihče med avtorji pa ni natančneje poznal slovenske književnosti (izjema so slovenski avtorji, ki pa so napisali le krajše članke). Tako je ostal Prijateljev pregled še vedno zanimivo in aktualno delo, ki se je odlikovalo po jedernatosti, preglednosti in je bilo posebno primerno kot vodnik v izbiranju čtiva. Zaradi takšnih kvalitiet dela in izrednega ugleda slovenskega zgodovinarja je Pavle Popović ponovno vspodbujal Moskovljevića, da pripravi knjižno izdajo Prijateljvega Pregleda. Prevajalec je o tem pisal Ivanu Prijatelju:

»Sad, posle našog srečnog ujedinjenja interesovanje za Slovence kod nas sve više raste, a na prvom mestu za njihovu naprednu i lepu književnost. A mi na srpskom, nemamo još nikakve istorije slovenačke književnosti, za kojom osjećaju veliku potrebu naročito mnogobrojni

⁵ Janez Logar, *Opombe*, v: Ivan Prijatelj, *Književnost mladostvencev*, Ljubljana 1962, str. 100.

⁶ Pred Prijateljvim delom je objavil v »ilirskom jeziku« nestrokovno napisan pregled Ivan Macun: Kratak pregled slovenske literature sa dodanim riečnikom za Slovence (Zagreb 1863), v Kolu 1905 pa je izšel kratek Ocrn najnovije slovenske književnosti, ki ga je napisal v »ilirskom duhu« Fran Ileshić, toda to delo je po letu nastanka mlajše od Prijateljvega, ki ga je pripravil že 1903. leta.

⁷ V zborniku *Slovenačka* (Beograd 1927) so pisali o slovenski literaturi Fran Kidrič in Ivan Grafenauer, v posebni številki revije *Nova Evropa* 1924 pa Joža Glonar, Ivan Grafenauer, Izidor Cankar. Pojavili sta se tudi dve knjigi, ki sta bili namanjeni šolskemu pouku, napisani improvizirano in obakrat avtorja priznavata, da njuni deli nista samostojni. Ti knjigi sta: A. St. Jotić: *Istorija slovenačke književnosti* (po Grafenaueru i drugima. Kratak pregled za sredne i stručne škole), Beograd 1920; Ljubica S. Janковиć: *Iz slovenačke književnosti*, Beograd 1928¹.

⁸ Pavle Popović: *Jugoslovanska književnost*, Cambridge 1918¹; Franjo Poljanec: *Repetitorij istorije jugoslovanske književnosti*, Zagreb 1938;² Đorđe Anđelić: *Istorija jugoslovanske književnosti*, Beograd 1938,¹ Ivan Pregelj in France Tomšič: *Slovstvena zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov v vprašanjih in odgovorih*, Ljubljana 1938;...

studenti našeg universiteta. Stoga mi je g. Popović savetovao da svoj prevod Vaše studije odštampam u zasebnu knjigu, tim pre što je, nepažnjom urednika »Prosv. Glasnika«, najvažnija (5.) glava izostala.«⁹

Za novo izdajo je prevajalec posegel po nemškem originalu, kot je razvidno iz korespondence¹⁰ med Prijateljem in Moskovljevičem. Ker so priprave za novo izdajo te literarne zgodovine potekale več kot poldrugo desetletje po njenem nastanku, je razumljivo, da je Moskovljevič želel, da bi Prijatelj delo dopolnil z opisom »sodobnega stanja slovenske književnosti«, ali pa vsaj napisal predgovor:

»Ovo će biti prva istorija književnosti slovenačke na srbskom jeziku. te je potrebno da takva jedna dobra i nužna knjiga ima i dobar predgovor. Ja mislim da bi najbolje bilo ako biste vi napisali predgovor za srbsku publiku.«¹¹

Oboje je Prijatelj odklonil in obljubil, da bo za eventualno drugo izdajo podrobneje obdelal »drugi, poslednji del moderne.«¹² Iz nemškega originalnega rokopisa je razvidno, da je Prijatelj napisal za izdajo v hrvatskosrbskem jeziku en sam, s zintnim svinčnikom dodan stavek:

»Među najmlađim ističu se kao pesnici: Cvetko Golar, Alojz Gradnik, Anton Debeljak, Jože Lavrenčić, Fr. Bevk i dr., a od novelista Alojz Kraigher, Vladimir Levstik, Pregelj, Pugelj, Kozak i t. d.«¹³

Zaradi tega je Moskovljevič dopolnil biografske podatke o mlajših pisateljih, v glavnem je dodal letnice rojstva in smrti. Vse je dosledno podpisal, kar priča o njegovi skrbnosti, ki je vidna tudi v prevajanju, saj je iz korespondence razvidno, da je primerjal ruski prevod s srbskim in z nemškim originalom:

»Dobio sam Vaš rukopis, na kojem Vam mnogo zahvaljujem. Počeo sam da upoređujem ruski prevod sa originalom i našao sam mnogo netačno prevedenih mesta.

Kad budem svršio sa ispravljanjem uznemiriću Vas opet s molbom da mi date neka objašnjenja.«¹⁴

Tako je nastala prva v hrvatskosrbskem jeziku objavljena zgodovina slovenske književnosti, ki kljub letu izida (1920) spada med Prijateljeva zgodnja dela, ker je nastala že 1903 leta. Pregled je nekakšen

⁹ Moskovljevičevo pismo Prijatelju z dne 1. XII 1919. (NUK, Ms. 895, št. 1)

¹⁰ Rokopisni oddelek NUK-a hrani pet Moskovljevičevih pisem Prijatelju (Ms. 895, št. 1—5), ter eno Prijateljevo pismo Moskovljeviču (Ms. 973, III, A/št. 20). Vsa so nastala med 1. XII 1919. in 18. I. 1921, ob pripravah za tisk Pregleda.

¹¹ Moskovljevičevo pismo z dne 23. XII. 1919

¹² Prijateljevo pismo z dne 14. XII. 1919

¹³ Pregled, str. 89. Originalni rokopis hrani NUK.

¹⁴ Moskovljevičevo pismo z dne 23. XII. 1919

nadomestek za nedokončano razpravo, ki jo je Prijatelj pisal za Matico srbsko. Na to nemara spominjajo besede Pavla Popovića, ki v predgovoru pripisuje del krivde za srbsko nepoznavanje naše literature tudi Slovencem, ki da do tedaj nismo napisali primerne literarne zgodovine.¹⁵ Pri nastanku Pregleda je imel poleg Moskovljevića odločilno vlogo Popović, ker se je zelo živo zavedel, kako potreben je takšen pregled pri pisanju svoje *Jugoslovanske književnosti* (Cambridge 1918¹). O aktualnosti Prijateljevega Pregleda nam priča tudi naslednje mesto iz Moskovljevićevega pisma:

»Podneo sam molbu Glavnom Prosvetnom Savetu da Vašu Knjigu proglasi za udžbenik, pa ako on to učini onda će se knjiga brzo razprodati, tako da će se za iduću školsku godinu morati dati novo izdanje. Za to bi dobro bilo da spremite poslednju glavu o najnovijoj književnosti i učinite izmene koje mislite da treba da uđu, t. j. ako ste voljni da uzmete udela u novom izdanju, a ja mislim da treba. Kritika je dobro i radosno primila pojavu Vaše knjige na srpskom, kao važan korak u našem međusobnom upoznavanju, pa ne bi trebalo stati na pola puta.«¹⁸

Oba pregleda sta bila napisana za tujo publiko in nista bila nikoli objavljena v slovenščini. Slovenska javnost jima ob izidu ni posvetila večje pozornosti, čeprav je takratna publicistika vestno beležila vsak zapis o Slovencih. V revijalnem tisku je nekajkrat omenjena krajša verzija, ki je zbudila zelo ostre očike, le — te so ponovil celo ob tiskanju Prijateljeve razprave *Istorija najnovije slovenačke književnosti 1907*. Poročevalec v *Slovanu* mu je tega leta očital, da njegov pregled v *Österreichische Rundschau* »ni zadovoljil nikogar razen morda kakšne literarne klikice«, nato pa dodal, da je »prekratek, površen in mestoma kratkoviden« ter celo od »osebnih motivov zamogljene«. ¹⁷ Očitno je mišljen Prijateljev odnos do moderne, ki je motil tudi recenzenta *Slovana* 1905. leta. Ta mu je zameril tudi njegovo kritično stališče do Aškerca, ki bi moral veljati kar za začetnika slovenske moderne, za katero naj bi bilo značilno, da je socialna in demokratska, delavstvu in najnižjim slojem prijazna.¹⁸

Slovenska javnost je torej sprejemala krajšo verzijo s precejšnjimi zadržki, zaradi ocene moderne, ki ji je Prijatelj že tedaj dal polno veljavo in jo postavil v vrh slovenskega literarnega razvoja. Danes velja prav to stališče za eno najdaljnovidnejših tez dela, kot bo vidno kasneje.

Ob krajši verziji zasledimo eno samo pozitivno oceno in še to je izrekel *Fran Zbašnik* v Ljubljanskem zvonu le mimogrede, brez argumentacije med poročanjem o *Österreichische Rundschau*:

¹⁵ *Pregled*, str. 6

¹⁶ Moskovljevićevo pismo z dne 18. I. 1921

¹⁷ anon., »Dr. Ivan Prijatelj«: *Istorija najnovije slovenačke književnosti*, *Slovan* 1906-7, str. 317

¹⁸ anon., »Dr. Ivan Prijatelj«: »Literatur der Slovenen«; *Slovan* 1904-1905, str. 282.

(...) a v sešitku z dne 6. julija gori omenjene revije smo čitali z markantnimi, lapidarnimi potezami očrtani pregled slovenskoga slovstva od njenega početka do današnjega dne, ki ga je napisal g. dr. Iv. Prijatelj.²⁰

Ob teh odmevih krajše verzije je potrebno upoštevati še zanimivo, dvakrat zapisano pobudo, ki nam ilustrira pomen in aktualnost tega dela v tedanji Slovenski literarnozgodovinski dejavnosti. Recenzent v *Slovanu* je sugeriral objavo podobnega spisa v slovenščini ter to utemeljil z ugotovitvijo, da je Slovencem zelo potreben tako kvaliteten pregled, ker še nimajo prave literarne zgodovine. *Slovenska matica* želje ni upoštevala ne ob izidu Prijateljevega pregleda niti ne ob objavi Ilešičevega *Ocrta najnovije slovenske književnosti v Kolu*.²¹

Ob izidu *daljše verzije* je bil še skromnejši odziv slovenske javnosti, ki obe srbohrvaški objavi sploh ni notirala. Pojavile so se le drobne beležke ob posameznih nadaljevanjih v *Slavjanskih Izvestjih*, ki jih je prinesel *Ljubljanski zvon* in navajajo le naslov in avtorja, izogibajo pa se kakršnikoli oceni ali stališču.²²

Oba pregleda sta pomanjkljivo obdelana tudi v strokovnih delih o Ivanu Prijatelju, čeprav ju ni mogoče obiti in je npr. *Anton Slodnjak* moral poudariti pomen *daljše verzije*, ko je pisal o avtorjevih neuspešnih prizadevanjih, da bi jo objavil v nemščini:

To je bilo v škodo avtorju in stvari, kajti Prijateljevo delo je bilo za tisto dobo temeljito in napredno po sociološko-zgodovinskih kriterijih. In velika škoda, da ni izšlo ne takrat ne pozneje v damačem jeziku!²³

Izjemo predstavlja *Štefan Barbarič*, ki je o madžarski objavi imel referat na jugoslovansko-madžarskem znanstvenem zboru v Novem Sadu 1970.²⁴ Ob historiografskem opisu obeh verzij in primerjavi vseh petih objav je uvedel razlikovanje med krajšo in daljšo verzijo, ki ju ni mogoče obravnavati drugače kot dve različni deli. Odpravil je razne nejasnosti, ki so se pojavljale zaradi številnih variant obeh verzij. Poleg tega je poudaril, da je Prijatelj z izpeljavo

²⁰ en /Fran Zbašnjik/, *Österreichische Rundschau*, *Ljubljanski zvon* (dalje LZ) 1905, str. 510

²¹ anon., »Dr. Ivan Prijatelj: »Literatur der Slovenen«, *Slovan* 1904-1905, str. 282. Anon., »Dr. Ilešič Fran: »Ocrta najnovije slovenske književnosti«, *Slovan* 1905-6, str. 381.

²² LZ 1904, str. 767; 1905, str. 188, 510.

²³ Anton Slodnjak, Ivan Prijatelj, v: *Izbrani eseji in razprave Ivana Prijatelja I*, Ljubljana 1952, str. XXIV.

²⁴ Celoten referat je objavljen v razpravi: Štefan Barbarič, »A szlovén irodalom első magyar nyelvű áttekintése« (Ivan Prijatelj Egyetemes irodalomtörténet, Budapest 1911), *A hungarológiai intézet tudományos közleményei*, Novi Sad 1971, str. 97—104. Rezultati tega dela in poročilo s tega znanstvenega srečanja so povzeti v članku: Štefan Barbarič, *Prijateljjev pregled slovenske književnosti v madžarščini*, *Jezik in slojstvo* 1970/71, str. 150-152.

tako zahtevnega koncepta ponovno dokazal smisel za literarno zgodovino. Barbarič je tudi prvi opozoril na daljnovidnost Prijateljeve ocene moderne, ki je pomembna tudi za razumevanje avtorjevega odnosa do te smeri. Vseeno pa Barbarič ni mogel mimo pomanjkljivosti, ki so nastale zaradi prehitrega pisanja, tako da je krajša varianta »metodično« slaba, poleg tega pa se je Prijatelj v svojih sodbah marsikje motil.

Izredno zanimiv je tudi Prijateljev odnos do obeh del, o katerih je javno spregovoril dvakrat. Že Štefan Barbarič je iz reference v Prijateljevem spisu »V zatišju« sklepal, da avtor s svojima pregledoma ni bil zadovoljen, toda iz tega mesta je razvidna tudi druga stran njegovega odnosa, ki jo je prav tako potrebno upoštevati:

In v tistih časih sem pisal skice naše domovine: napisal sem jih za Madžare, za Nemce, za Srbe in Ruse, pripovedoval jih od ust do ust daljnim Fincem. Vsakdo je zahteval samo »sliko« brez razglabljanj, brez postajanj, brez preiskovanj. A jaz sem ob vsaki besedi, ki sem jo zapisal, čutil vedno bolj praznoto in gluhoto vsega tega, kar sem od svojih učiteljev in iz naših knjig vedel o naši preteklosti. Strastno se mi je zahotelo stopiti v intimnejšo zvezo, v podrobnejši, neposrednejši dotik z njimi, ki so snovali tanko nitko slovenskega kulturnega življenja iz dobe v dobo. (...) In sedaj mi je to ostalo. Za to nitko: idejo slovenskega naroda hodim kakor platoničen zaljubljenec.²⁵

Podoben odnos je videti tudi v uvodu k njegovi razpravi »Doneski k slovenski literarni in kulturni zgodovini«:

Naprošen od raznih strani za krajše ali daljše preglede slovenskega slovsstva sem se v zadnjih šestih letih nekoliko podrobneje bavil z našo literarno zgodovino. A takoj sem izprevidel, ko sem se lotil izpregovoriti še tako splošno in površno sodbo o naši književnosti, da nam tu manjka še veliko onega, kar je podstava vsake sodbe, vsakega poobčenja, t. j. gradiva.²⁶

Oba citata ponazarjata poleg Prijateljeve kritičnosti tudi pomen obeh pregledov za strokovno usmeritev našega literarnega zgodovinarja, ki se je do tedaj zelo intenzivno ukvarjal z rusko literaturo. Iz njegovih besed sledi, da se je ob tem delu še posebej pričental zavedati številnih odprtih vprašanj v naši literarni zgodovini in da sta pomembna za nastanek njegovega razumevanja te vede, v kateri je iskal »dokaz življenjske in ustvarjalne sposobnosti svojega naroda«.^{26a}

²⁵ dr. Ivan Prijatelj, »V zatišju«, *Veda* 1915, str. 41 — 42.

²⁶ dr. Ivan Prijatelj, »Doneski k slovenski literarni in kulturni zgodovini«, *Zbornik Slovenske matice* 1907, str. 1

^{26a} Anton Slodnjak, *Konceptija kritike v literarnih zgodovinah jugoslovanskih narodov*, *Slavistična revija* 1955, str. 157. Referat na mednarodnem sestanku slavistov v Rimu, 2. IX. 1955.

Z. JAN

Očitno sta pregleda pomemben člen v Prijateljevem opusu in njegovem oblikovanju slovenske literarne zgodovine, čeprav ju je napisal v tujini za neslovensko publiko. To tezo o včlenjenosti pregledov v razvoj slovenske literarne zgodovine potrjuje tudi že omejnena javna pobuda, da naj se takšno delo objavi tudi v slovenščini. Obenem pa je na njuno nastajanje gotovo vplival tudi izjemen odmev Glaserjeve *Zgodovine slovenskega slovstva* (1894—1901), saj so več kot poldrugo desetletje trajajoče polemike načele nekatera pomembna teoretična vprašanja slovenske literarne zgodovine. Vse to nas prepričuje, da nam oba pregleda odpirata pot k razumevanju tedanje stopnje razvoja slovenske literarne zgodovine.

Zoltan Jan: LA PLUS ANCIENNE HISTOIRE DE LA LITTÉRATURE SLOVÈNE EN CROATO-SERBE

R é s u m é

L'étude des origines et du destin des deux »Aperçus de la littérature slovène« de Prijatelj nous conduit à la reconnaissance de leur importance pour les origines de l'histoire littéraire en Slovénie. L'édition la plus complète de la version longue de l'Aperçu est celle qui a été préparée pour l'impression par Miloš S. Moskovljević et publiée sous forme de livre, à Belgrade, en 1920. Cette édition est par son origine la première histoire de la littérature slovène qui soit sortie sous forme de livre en croato-serbe, si bien qu'elle fut longtemps la meilleure source d'information sur la littérature slovène en cette langue.